

КОВАЛЕНКО К.В., ст. гр. МО-12 м
Наук. кер.: Гайдай І.Ю., к.е.н., доц.
Автомобільно-дорожній інститут ДонНТУ,
м. Горлівка

СУЧАСНИЙ СТАН ДОВГОСТРОКОВОГО БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Розглянуто сучасний стан банківського кредитування в Україні та проаналізовано напрямки використання довгострокових кредитів.

Актуальність. Забезпечення стабільного соціального та економічного розвитку, вихід економіки України на новий рівень конкурентоспроможності неможливий без розширення фінансових можливостей суб'єктів господарювання. Одним з основних методів мобілізації фінансових ресурсів суб'єктів господарської діяльності є банківський кредит

Незважаючи на велике значення кредиту для фінансування потреб економіки нашої країни, при здійсненні кредитної політики вона стикається зі значними труднощами у сфері мобілізації внутрішніх накопичень. Проблема збільшення капітальних вкладень не може бути успішно вирішена без залучення довгострокових джерел фінансування.

Мета дослідження. Стану та проблемам банківського кредитування в Україні присвячено праці вітчизняних авторів, зокрема: Е. Долана, О. Заруби, С. Ілляшенка, О. Кириченка, І. Лютого, Ю. Масленченкова, М. Пуховкіної, П. Роуза, К. Садвокасової, І. Осадчого [3,4] та інших.

Постановка завдання. Метою даної роботи є аналіз основних показників, що характеризують сучасний стан довгострокового банківського кредитування в Україні.

Виклад основного матеріалу. За останні роки в Україні намітилися позитивні тенденції як у зростанні обсягів кредитування, так і збільшенні частки наданих комерційними банками кредитів економічним суб'єктам у валовому внутрішньому продукті, значення якого за 2010 р. становило 27,11% [8]. За 2002-2011 рр. заборгованість по кредитах, виданих резидентам, збільшилася в 19,0 рази і досягла 801,8 млрд грн. Відношення загального обсягу кредиту до валового внутрішнього продукту зросла з 18,7% у 2002 р. до 60,9% у 2011 р. [1]. Фактично це означає, що банківська система має можливості забезпечувати більші обсяги кредитування.

Особливістю сучасного розвитку кредитних відносин в Україні є не тільки прискорене зростання кредитних вкладень, але і перебудова кредитного портфелю комерційних банків, зростання питомої ваги кредитів на тривалі терміни, що видаються суб'єктам господарювання та населенню. Так, якщо в 2001 р. частка довгострокових кредитів у загальній сумі кредитних вкладень становила менше 5%, то в 2011 р. вона зросла до

64,2%, та перевищила розміри короткострокових кредитів [2].

Як свідчить аналіз динаміки довгострокових кредитів, виданих підприємствам і населенню всередині країни, заборгованість резидентів за довгостроковими кредитами в 2011 р. склала 504,4 млрд грн проти 295,4 млрд грн. в 2007 р. Найбільші темпи зростання довгострокових кредитних вкладень спостерігалися в передкризові роки (у 2007 р. - 185,7%, у 2008 р. - 173,3%). Фінансово-економічна криза негативно вплинула на динаміку зростання довгострокових кредитів, призвела до скорочення їх обсягів (відповідно на 3,8% в 2008 році та 0,4% в 2009 році). Незначне зростання спостерігалось лише в 2011 р., проте досягти обсягів докризового рівня кредитування не вдалося [2].

Незважаючи на зростання обсягів, довгостроковий кредит в Україні не став фактором прискорення інвестиційного процесу. Так, за рахунок кредитів банків в 2007 р. фінансувалося 13,7% інвестицій в основний капітал, у 2008 р. - 17,3, у 2009 р. - 14,2, у 2010 р. - 13,7, у 2011 р. - 17,9% [2].

На реальний сектор економіки припадає трохи більше половини усіх довгострокових кредитних вкладень, з них близько 25% кредитів понад 5 років [1, 2]. У цілому за чотири роки (2008-2011 рр.) загальний обсяг фінансових ресурсів, мобілізованих підприємствами реального сектора економіки, зріс з 379,3 до 550,4 млрд грн. При цьому зростання обсягів фінансових ресурсів відбувалося нерівномірно. Близько 60% всього приросту припадало на 2011 р. (99,8 млрд грн), тоді як за 2008-2010 роки - близько 40% [1, 2].

Довгостроковий кредит займає провідне місце у системі фінансового забезпечення капіталовкладень. Його частка в структурі джерел фінансування капіталовкладень становила в 2008 р. 66,8%, а в 2011 р. - 58,9%. Деяке скорочення в 2011 р. частки довгострокового банківського кредиту в структурі фінансування капіталовкладень було викликано прискореним зростанням власних джерел (прибутку), а також емісією цінних паперів. Так, обсяги первинної емісії облігацій підприємств реального сектора економіки збільшилися з 6,3 млрд грн у 2010 р. до 21,9 млрд грн. в 2011 р., акцій - відповідно з 14,1 млрд грн в 2010 р. до 21,1 млрд грн. в 2011 р. Важливе значення в зниженні частки довгострокового кредиту у фінансовому забезпеченні інвестиційного процесу зіграло збільшення в 2011 р. обсягів державних коштів. Якщо в 2008 р. обсяг державних коштів, спрямованих на фінансування капіталовкладень, склав 13,6 млрд грн., то в 2011 р. він зріс до 24,9 млрд грн, або в 1,8 рази [2, 4].

Основною сферою використання довгострокового кредиту є торгівля та операції з нерухомістю. Частка довгострокових кредитів, виданих підприємствам сфери матеріального виробництва в 2008-2011 роках практично не змінилася і складала близько 45%. Частка підприємств сфери послуг становила близько 55% [1,2].

Темпи і пропорції економічного зростання значною мірою залежать від сфер застосування довгострокового кредиту. Основна частина довгострокових кредитів направляється підприємствами на фінансування поточних потреб, а не інвестиційної діяльності. Так, для фінансування поточної діяльності не фінансовими корпораціями в 2007 р. було використано 78,9% банківських кредитів, виданих на термін від 1 до 5 років, тоді як у 2011 р. - 81,1%. При цьому близько половини кредитів, виданих не фінансовим корпораціям на строк більше 5 років, використовується для фінансування поточної діяльності. Якщо в 2007 р. питома вага таких кредитів становила 49,0%, то в 2011 р. вона зросла до 59,6%. Безпосередньо на цілі інвестування використовується лише близько 1/3 всієї суми довгострокових кредитів [2, 3].

Висновки. Банківська система як регулятор грошового обігу в країні здатна створити передумови для розвитку інвестиційних процесів через механізм кредитування у напрямку створення ресурсного потенціалу довгострокового кредитування. В Україні основна маса довгострокового кредиту обслуговує не процес виробництва, а сферу обігу та операції у сфері нерухомості. На частку галузей сфери матеріального виробництва припадає менше половини усіх довгострокових кредитів. При цьому основна частина довгострокових кредитів, виданих кредитними організаціями, використовується для фінансування поточної виробничої діяльності підприємств. Тому прискорення економічного розвитку об'єктивно вимагає переорієнтації кредитних ресурсів на фінансування інвестиційної діяльності.

Бібліографічний список

1. Національний банк України. Річні звіти Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України за відповідні роки. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
2. Національний банк України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
3. Крупка М.І. Оцінка фінансового потенціалу інвестиційної діяльності / М.І. Крупка, Н.Б. Димчак // Фінанси України. – 2011. – № 11. – С. 22-32.
4. Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання: монографія / За ред. О.В. Дзюблюка. – Т: ТНЕУ, 2010. – 384 с.